

Hyperkorupce, nekonečné tunelování a krádeže veřejných financí politiky a úředníky: Předražené či problematické zakázky se objevují na celé řadě ministerstev

- CZ24 News | 5. února 2020

ČESKO: Kauza ohledně e-shopu za 400 milionů korun, kvůli kterému v pondělí skončil ve funkci ministr dopravy Vladimír Kremlík, odhalila větší problém. Předražené či problematické zakázky se objevují na celé řadě ministerstev. Ta cenu vysvětlují různě - na vině podle nich jsou třeba staré smlouvy či špatné prvotní odhady.

Nejčerstvější případ kontroverzní situace je na ministerstvu obrany, které objednalo dva pasivní radary VERA NG za 1,5 miliardy korun. Obdobný systém si pořídilo i NATO před pěti lety, které platilo třikrát méně. Ministerstvo se brání, že pořizuje modernější systémy a více materiálu, takže se to ani nedá srovnávat.

Nicméně i tak resort přiznal, že jeho prvotní odhad byl nižší, protože původně počítal s cenou kolem 780 milionů korun s DPH. Ukázalo se, že ministerští úředníci použili starý posudek ceny.

Podle některých názorů je problém mimo jiné v tom, že jednotlivým resortům chybí IT odborníci. „Lidé, kteří znají oblast IT a dokážou nejen vyhodnotit zadávací dokumentaci, ale hlavně kriticky vybrat nejvhodnější nabídku z pohledu cena-výkon, odhalit skryté vícepráce a zabránit vznikající závislosti na jednom dodavateli,“ soudí předseda Pirátů Ivan Bartoš, který na adresu státních úřadů hovoří o kupování „šrotu za cenu ferrari“.

To přiznává i ministerstvo práce a sociálních věcí. „Na MPSV pracuje celá řada odborníků, kteří se IT systémům dlouhodobě věnují. Na druhou stranu je obecně problémem dostat do státní správy více profesionálů na oblast IT. Striktně stanovené platové tabulky a každoroční tlak na snižování počtu úředníků neumožňují dostat do státní správy více odborníků. Proto jsme nuceni využívat externí firmy,“ upozorňuje jeho mluvčí Kristýna Křupková.

O miliardu víc

Právě toto ministerstvo ve středu přišlo s šokujícím sdělením, že jeho připravovaný IT systém vyjde o jednu miliardu dražší, než se původně počítalo. Místo 1,5 miliardy korun by měl stát bezmála 2,5 miliardy. Ministryně Jana Maláčová později upřesnila, že původní cena vychází z částek z roku 2016. Podotkla, že zakázky z minulého volebního období zdědila a ministerská sekce informačních technologií byla rok a půl bez náměstka.

Resortu od roku 1993 zajišťuje systémy společnost OKSystém. „V posledních měsících jsme učinili několik kroků, které nám umožní soutěžit provoz a rozvoj i těchto aplikací,“ uvedla na dotaz iDNES.cz Křupková.

Kritiku resort sklízí kromě stavu systémů i za přílišnou závislost na jediném dodavateli. Rozhodnutí o výměně dodavatele systémů padlo už v roce 2010 za exministra Jaromíra Drábka (TOP 09). Kvůli pochybením při výběru ale antimonopolní úřad zakázal tehdy zvolený systém používat a úředníci se vrátili k OKSystému.

Co na financích?

Kritika směřuje třeba na ministerstvo financí. Poslanec za Piráty Ondřej Profant označil automatizovaný daňový systém (ADIS) za „prostou soustavu tabulek a pohledů v zastaralé databázi“.

„Na tento moloch premiér Babiš přilepil EET a tím opět výrazně prodražil zakázku,“ soudí.

Ministerstvo financí v reakci na dotaz iDNES.cz přiznalo, že smlouvu o vytvoření systému uzavřelo už v roce 1992. Od té doby se smlouvy bez soutěže automaticky prodlužovaly. V srpnu loňského roku však resort dojednal dohodu se společností IBM, díky které přejdou práva na licenci programu do rukou státu. „Finanční správa nyní vypíše veřejnou zakázku na nový informační systém pro správu daní,“ dodal tiskový mluvčí ministerstva Michal Žurovec.

Náklady na systém elektronické evidence tržeb (EET) jsou ostatně také terčem kritiky už delší dobu. Projekt Hlídač státu odhadl předražení systému o celkem 800 milionů korun. „Co se týče technického řešení EET, počáteční náklady představovaly 151 mil. Kč. Uvedené vyjádření tedy nelze brát jakkoliv vážně,“ reagoval Žurovec.

Problematický je i Centrální registr administrativních budov (CRAB). Ten poslanec Profant označil za „jednu excelovou tabulku za čtyři miliardy korun“. I zde se MF odkazuje na zděděné smlouvy, na základě nové zakázky bude resort platit 6,6 milionů korun.

Komplikovaná je situace i na ministerstvu pro místní rozvoj, jehož Národní elektronický nástroj (NEN) umožňuje administraci a zadávání veřejných zakázek.

Pořizovací cena systému překročila částku 230 milionů korun. Jeho provoz měl MMR stát další čtyři miliony korun měsíčně. Kritiku si tak vysloužil i od Národního kontrolního úřadu (NKÚ). Ten v roce 2016 soudil, že se státu finančně nevyplatí. „Spuštění NEN do ostrého provozu se zpozdilo o dva a půl roku, přestože původně mělo trvat osm měsíců,“ uvedl také úřad.

„Všechny systémy byly pořízeny prostřednictvím otevřeného řízení. Výsledná cena tak byla dána aktuální situací na trhu,“ odpověděl na dotaz iDNES.cz Vilem Frček z Ministerstva pro místní rozvoj.